

Hjælpemidler og de mange facetter i vores praksis

Annette Fløistrup
Børnefysioterapeuter på Skolen ved Skoven
Sundhedsfremme & Trivsel,
Hillerød Kommune
anfl@hillerod.dk

Birgitte Bie
Børnefysioterapeuter på Skolen ved Skoven
Sundhedsfremme & Trivsel,
Hillerød Kommune
bibi@hillerod.dk

Ingelise Rosenstand
Børnefysioterapeuter på Skolen ved Skoven
Sundhedsfremme & Trivsel,
Hillerød Kommune
ingr@hillerod.dk

Vi er tre fysioterapeuter, der arbejder på specialskolen, Skolen ved Skoven. Skolens elever har generelle indlæringsvanskeligheder samt vidtgående fysiske og/eller psykiske funktionsnedsættelser.

Case

Frederik på 10 år kunne være en af vores elever på specialskolen, Skolen ved Skoven.

Frederik har et handicap, der medfører, at han har brug for hjælp i alle dagligdags funktioner. Han har mange hjælpemidler til at kompensere for sin nedsatte funktionsevne – kørestol, arbejdsstol, Walker, toiletstol. Frederik bruger kropsbårne hjælpemidler: korset, fodkapsler, håndskinner; kommunikationshjælpemiddel/talemaskine, og han bruger skolens træningsredskaber: ståstativ og Innowalk. Hjemme har han: skråpude, træningsmåtte og lejringspuder.

Hjælpemidlerne er bevilget af Frederiks hjemkommune. De mange hjælpemidler har Frederik fået i løbet af årene, efterhånden som behovene dukkede op, og man kunne godt tro, at hans forældre havde vænnet sig til dem. Det er stadig en tilbagevendende sorg for hans forældre, når Frederik dagligt skal bruge alle de hjælpemidler, som skal kompensere for hans nedsatte funktionsevne.

Da Frederik for nylig blev opereret i sine ben og skulle have nye ortoser, var det et langt sejt træk. Han ville ikke have dem på, og hans forældre kunne ikke få ham til at støtte på benene. Det krævede et tæt samarbejde med Frederik og hans forældre, med gradvis tilvænning og korte perioder med stående aktiviteter.

Vi, terapeuter, ser hjælpemidlerne som et gode for barnet. Det er godt, at Frederik kan komme op at stå og få mulighed for at kunne komme omkring på »egen hånd« i sin Walker. Med korset kan han positioneres og få en god udgangsstilling for indlæring.

Frederik har en rygskævhed og udtalt valgusstilling i sine fødder. Som fysioterapeuter kan vi analysere Frederiks bevægelser ned i mindste detalje – for eksempel hans begyndende rygskævhed og skæve fodstilling. Vi har en særlig viden om ortoser, arbejdsstole og gangredskaber, der kan kompensere Frederik for hans funktionsnedsættelse. Vi ved også, at Frederiks forældre skal mødes med respekt og tillid og vi prioriterer forældresamarbejdet højt. Det gør vi ved at være i tæt dialog med dem og inddrage dem aktivt i beslutningsprocessen.

At få et barn med handicap kan være en tilbagevendende sorg for forældrene, og ændringer som for eksempel skolestart, ny kørestol, operation eller fødselsdag kan være forbundet med mange følelser, sorg og krise.¹

Hjælpemidler skal bruges

Det er vigtigt at spørge ind til forældrenes og barnets behov i forhold til det enkelte hjælpemiddel. Så barnet får det bedste hjælpemiddel, som forældrene vil bruge.

Samarbejde med forældrene og skolens personale om implementering og daglig brug af hjælpemidler er yderst vigtigt. Alle skal vide, hvordan eleven skal positioneres i sin stol. At hofteselen skal spændes, og hvordan hofteselen skal spændes, så eleven bliver tilbage i stolen og sidder på

sin numse og ikke på lænden. At bordet sættes på arbejdsstolen, så eleven kan støtte sine arme på bordet og derved skabe en stabil base, der gør det muligt for eleven at holde hovedet oppe, så eleven kan følge med i, hvad der foregår på tavlen.

Elevernes hjælpemidler har indtil for nylig stået langs gangarealerne. Lette at komme til og med fast plads for hver enkelt elev. Men nogle forældre – også dem hvis børn har mange hjælpemidler – har givet udtryk for, at de har svært ved at se deres barn på en skole, hvor eleverne har så mange hjælpemidler. Skolens ledelse har derfor for nylig valgt, at de fleste hjælpemidler er placeret bag et gardin. Det har givet et mere roligt visuelt indtryk, når man færdes på skolen. Vi fysioterapeuter ser de mange hjælpemidler som et gode for børnene og har ikke været tilhængere af, at de »gemmes væk«.

På vores specialskole er det os fysioterapeuter, der står for indkøb af de fleste hjælpemidler og træningsredskaber, som eleverne har brug for på skolen. Det sker i tæt samarbejde med skolens ledelse, lærere og pædagoger. Vi har gennem årene tilegnet os en stor viden om de forskellige typer hjælpemidler og hjælpemiddelfirmaer. Vi ser det som en del af vores faglighed at kunne rådgive lærere, pædagoger og skolens ledelse.

Tværfagligt samarbejde er altafgørende for, om hjælpemidlet kommer i brug. Vi ser det som vores opgave at formidle den hensigtsmæssige brug af hjælpemidlet og gøre budskabet så tydeligt, at skolens personale også kan se det geniale i at anvende hjælpemidlet og dermed får ejerskab til indsatsen. Ellers opfattes det bare som endnu en krævende opgave, som tager tiden fra f.eks. undervisningen!

Vi hører ofte: »hofteselen er alt for stram«, eller »hvorfor skal fødderne spændes fast«?

Så beder vi personen sætte sig på en høj skammel uden fodstøtte, så vedkommende kan mærke, hvor ustabil det føles, og hvor mange kræfter man skal bruge for at holde den siddende stilling uden nogen form for støtte!

Anskaffelse/indkøb af hjælpemidler

Vi kender mange af de konsulenter, der arbejder for hjælpemiddelfirmaer qua vores mange år i specialet, og vi bruger dem som sparringspartnere ved indkøb af for eksempel ståstativer, arbejdsstole og træningsredskaber. Vi prioriterer at

komme på hjælpemiddelmessen i Bella Centeret for at følge med i den nyeste udvikling og se de nye produkter.

Når forældre søger et hjælpemiddel, er det den sagsbehandlende ergoterapeut i hjemkommunen, som har myndighedsansvaret. Da den sagsbehandlende ergoterapeut ofte ikke kender til barnets hverdag, vil de gerne samarbejde med os om afprøvning af hjælpemidler. Det kan foregå på specialskolen, hvor eleven er i sine vante rammer. Vi opfordrer altid barnets forældre til at deltage sammen med ergoterapeuten fra barnets hjemkommune og konsulenten fra hjælpemiddelfirmaet. Det er vigtigt sammen at afklare, hvilke krav, der er til hjælpemidlet. Vores kommune har et samarbejde med Falck hjælpemidler, og derfor kan der via konsulenter hos Falck afprøves forskellige hjælpemidler, udarbejdes siddestillingsanalyser, eller barnet kan afprøve cykler.²

Tværfagligt samarbejde i Hillerød kommune

I Hillerød Kommune har vi nedsat et udvalg bestående af koordinerende handicaprådgiver, en sagsbehandlende ergoterapeut, en handicaprådgiver, en børnefysioterapeut og en børneergoterapeut. Udvalget mødes en gang om måneden, hvor der drøftes sager, som ligger i snitfladen hjælpemiddel, træningsredskab, merudgift. Alle kan sætte sager på dagsordenen og drøfte problematikkerne med udvalget. Efter det første års arbejde har udvalget udarbejdet en beskrivelse af snitflader mellem hjælpemidler og forbrugsudgifter efter §112 og 113 i Serviceloven, merudgifter efter § 41 i Serviceloven og træningsredskaber til børn 0-18 år. Emnerne er bl.a. autostole, bestik, kropsbårne hjælpemidler, stole og cykler/støttehjul.

I sager med ansøgning fra forældre vedrørende merudgifter til træningsredskaber vil handicaprådgiveren henvende sig til barnets fysioterapeut for at indhente oplysninger om barnets funktionsniveau og sammen drøfte den aktuelle sag. Handicaprådgiveren er myndighedspersonen, der bevilger eller giver afslag.

Kommunikationshjælpemidler

Vi involveres ofte, når der skal laves særlige løsninger, så barnet kan bruge sit kommunikationshjælpemiddel igennem hele dagen. Vi samarbejder med logopæderne, barnets for-

ældre og særlige hjælpemiddelfirmaer omkring montering af holdere til kommunikationshjælpemidler. Der er meget, man skal tage hensyn til for at finde den rette placering til kommunikationshjælpemidlet, så eleven kan bruge øjnene hensigtsmæssigt ved for eksempel øjenudpegning. Det er komplekst at få placeret kommunikationshjælpemidlet, så det kan anvendes både i arbejdsstolen, kørestolen, ståstativet og på bordet i skolen og i hjemmet. Det er vores erfaring, at et tæt tværfagligt samarbejde er meget vigtigt, men montering af disse særlige hjælpemidler er omkostningsfuld, så alle skal tages i ed.

Bandagister

Mange af eleverne har behov for kropsbårne hjælpemidler, og vi har gennem årene udviklet vores samarbejde med bandagister. At få taget afstøbning til et korset eller en fodkapsel er én ting, så skal der en til to afprøvninger til, inden hjælpemidlet kommer i brug. Derefter skal der ofte yderligere finjusteringer til, inden det sidder helt, som det skal. Processen kan være lang. Forældrene bruger ofte meget tid på det.

På skolen kommer der nu fast bandagister fra to forskellige bandagistfirmaer. Det giver os mulighed for i samarbejde at vurdere og drøfte, hvilken type hjælpemiddel, der egner sig bedst til det enkelte barn. Vi opfordrer forældrene til at deltage ved konsultationerne, så vi sammen kan drøfte formål og behov, inden beslutningen tages. Bandagistkonsultationerne fungerer rigtig godt. Det er en ordening, som alle parter er meget glade for. Forældrene sparer tid samtidig med, at barnet er i vante, trygge omgivelser.

Neuropædiater

De fleste af eleverne på Specialskolen bliver fulgt af en neuropædiater på Nordsjællands Hospital i Hillerød. Vi tilbyder forældrene at bistå dem ved den årlige konference/(CPOP) på børneambulatoriet, hvilket dog kræver, at forældrene husker at invitere os. Vi bidrager med vores fysioterapeutiske vinkel på barnets trivsel og udvikling eller mangel på samme og medvirker til en fælles målsætning for barnet. Vi ser det desuden også som vores rolle at inddrage forældrene, så de får en stemme i det tværfaglige forum.

Ortopædkirurger

Børneortopædkirurgen deltager på konferencen, hvis der er behov. Det er ortopædkirurgen, der ordinerer de kropsbårne hjælpemidler. Det giver rigtig god mening at mødes i et fælles forum, da der ofte er mange bolde i luften. Måske skal der tages stilling til, om barnets gangfunktion er bedst hjulpet med en springer Light eller en DAFO kapsel. Skal der ansøges om en mollii-dragt, eller skal barnet opereres?

I de senere år har vi udviklet vores samarbejde med ortopædkirurgerne på Hvidovre Hospital. Vi mødes sammen med andre børnefysioterapeuter i region Hovedstaden en gang årligt til en temaeftermiddag, hvor ortopædkirurgerne holder oplæg om forskellige operationer og operationsteknikker. Vi drøfter mulige hensigtsmæssige samarbejdsformer og diskuterer, hvordan vi kan optimere samarbejdet mellem forældre, ortopædkirurger og fysioterapeuter.

Med det større kendskab til hinandens fagområder mærker vi en åbenhed, som giver mulighed for at drøfte faglige problematikker ved konsultationerne.

Projekter og fonde

Der findes en del fonde, som donerer penge til børn med handicap. Vi har gode erfaringer med at søge fonde til anskaffelse af træningsredskaber. Det er et meget tidskrævende arbejde at skrive ansøgninger, og man skal ikke lade sig slå ud af afslag. Vi skriver teksten til ansøgningen, og skolen står som ansøger.

I årene 2012-2014 gennemførte vi projekt Gåmaskine. Vi

opnåede gode resultater, så allerede i projektfasen begyndte vi at ansøge fonde om støtte til indkøb af Innowalk.

Vi har fået midler af Hillerød Kommunes Velfærdsteknologipulje, Trygfonden og Knud Højgaards Fond til at anskaffe to Innowalk Pro og en Innowalk, så nu er projektet implementeret på skolen.

Vi har også modtaget midler fra Johannes Fog Fonden, som er anvendt til indkøb af træningsredskaber.

Afsluttende kommentarer

Kendskabet til hjælpemidler og træningsredskaber er et særligt vidensfelt for børnefysioterapeuter.

Casen med Fredrik viser, at der kan være rigtig mange hjælpemidler i et barns liv, hvilket betyder, at der er mange samarbejdspartnere, som alle kan bidrage med deres særlige viden.

Det vigtigste er, at barnet får et hjælpemiddel, som fungerer, så det giver mening for den enkelte familie i deres hverdag. Hjælpemidler er en vigtig del af samarbejdet omkring børn med handicap.

Referencer

- 1 Henvisning/Kilde: Kursus »Hvordan krise- og sorgreaktioner påvirker samarbejdet med forældre til handicappede børn« af Marianne Verdel.
- 2 Link til Ankestyrelsens publikation nov. 2017 om hjælpemidler og behandlingsredskaber <https://ast.dk/publikationer/ankestyrelsens-praksisbeskrivelse-om-hjaelpemidler>